

Οι Νοσηλευτές πάντα κοντά σας: Φροντίζοντας την οικογένεια

Nurses always there for you: Caring for families

Author: Χριστιάνα Κούτα

PhD (cand.), Msc Health Promotion, Bsc, Dipl. N. RN.

Περίληψη

Μέσα από τις κοινωνικο-οικονομικές αλλαγές της κοινωνίας διαφαίνεται η αναγκαιότητα για την φροντίδα της υγείας της οικογένειας και υπογραμμίζεται ο ρόλος της Οικογενειακής Νοσηλευτικής. Τα μηνύματα των καιρών διαγράφουν την πορεία της Νοσηλευτικής Επιστήμης. Η δημιουργία και εφαρμογή της Κοινοτικής Νοσηλευτικής στην Κύπρο θεωρείται απαραίτητη. Οι Νοσηλευτές/τριες χρειάζονται ενδυνάμωση στην εκπαιδευτική και πρακτική τους υποδομή για να επιτύχουν αυτό το στόχο. Αδιαμφισβήτη είναι και η σημαντικότητα ανάπτυξης πολιτικού λόγου από τους/τις Νοσηλευτές/τριες. Οι Νοσηλευτές/τριες έχουν την ικανότητα και δυνατότητα εφαρμογής της Κοινοτικής Νοσηλευτικής.

Abstract

Throughout the socio-economic changes of society, the necessity of caring for the family is obvious and these changes also highlight the role of the Family Nursing. Contemporary messages guide the Nursing Science. The development and implementation of Community Nursing in Cyprus is necessary. Nurses need empowerment in their educational and practical infrastructure. There is no doubt, for the importance of the development of political speech by nurses. Nurses have the capabilities and the opportunity to implement Community Nursing.

Εισαγωγή

Οι Νοσηλευτές, οπουδήποτε και εάν εργάζονται επικέντρωσή τους είναι η οικογένεια - η υγεία, η ικανότητα ανάπτυξής της, η φροντίδα και συμβολή της στην κοινότητα.

Ιστορικά, οι Νοσηλευτές φρόντιζαν άτομα στο σπίτι κυρίως οικογένειες με πολλές γενιές κάτω από την ίδια στέγη. Όσο η οικογένεια γινόταν πιο πυρηνική (δηλ. γονείς-παιδιά) η φροντίδα μετατέθηκε στα Νοσηλευτήρια και έγινε πιο εξειδικευμένη. Η προσοχή όμως προς την οικογένεια μειώθηκε. Σήμερα, στις περισσότερες χώρες του κόσμου, η υγεία παρέχεται μέσα από την κοινότητα στα πλαίσια της Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας, δίνοντας ξανά έμφαση στην σημαντικότητα των οικογενειακών σχέσεων στην υγεία. Παρ' όλο που

η κάθε κοινότητα έχει την δική της ιδιομορφία και μοναδικότητα, τα δικά της προβλήματα και ανάγκες, η οικογένεια είναι ο βασικότερος στόχος για την Νοσηλευτική φροντίδα.

Αυτή λοιπόν την χρονιά το Διεθνές Συμβούλιο Νοσηλευτών (I.C.N., 2002) έχει υιοθετήσει το μήνυμα «ΟΙ ΝΟΣΗΛΕΥΤΕΣ ΠΑΝΤΑ ΚΟΝΤΑ ΣΑΣ: ΦΡΟΝΤΙΖΟΝΤΑΣ ΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ» στοχεύοντας:

- στην αναγνώριση του ρόλου του Νοσηλευτή στην φροντίδα και την υγεία της οικογένειας
- στην ενθάρρυνση για συ μμετοχή των Νοσηλευτών στην ανάπτυξη και εφαρμογή πολιτικής της υγείας και κοινωνικής πολιτικής που να είναι φιλικές προς την οικογένεια
- στο να επιστήσει την προσοχή στην

σημαντικότητα της οικογένειας και του ρόλου των μελών της για την ατομική και οικογενειακή τους υγεία.

Ο ρόλος της οικογένειας ως της πιο σημαντικής μονάδας (δομικής και λειτουργικής) της κοινωνίας είναι αδιαμφισβήτητος μέσα από την διεθνή βιβλιογραφία. Ωστόσο η δομή της οικογένειας έχει υποστεί μία σειρά αξιοσημείωτων αλλαγών στα πλαίσια της εξέλιξης της, μέσα από τις ψυχοκοινωνικές και οικονομικές αλλαγές της σύγχρονης κοινωνίας (Αναγνωστοπούλου & Λάμπρου 2000). Στην σύγχρονη εποχή παρατηρούνται νέες δημογραφικές τάσεις όπως - η ηλικία γάμου, τα πρότυπα γονιμότητας, τα ποσοστά γεννήσεων (υπογεννητικότητα), η αύξηση στον αριθμό των ανύπαντρων, διαζευγμένων ή ξαναπαντρεμένων ατόμων (Αναγνωστοπούλου & Λάμπρου, 2000).

Ορισμοί

Ο παραδοσιακός ορισμός της οικογένειας έχει διαφοροποιηθεί. Ένας παραδοσιακός ορισμός είναι: «Ένας νόμιμος, διό βίου και σεξουαλικά αποκλειστικός γάμος μεταξύ ενός άνδρα και μίας γυναίκας, με παιδιά, όπου ο άνδρας είναι τροφοδότης της οικογένειας και απόλυτη αρχή» (Macklin, 1988).

Ως παραδοσιακή μορφή οικογένειας είναι η πυρηνική.

Ακόμη και εάν κοιτάξετε σε πολλά ερμηνευτικά λεξικά θα βρείτε κυρίως τον παραδοσιακό ορισμό - Οικογένεια είναι:

- α) ομάδα από γονείς, παιδιά, εγγόνια που ζουν στην ίδια στέγη ή
- β) ομάδα ατόμων που συγκατοικούν, συνδέονται όμως με συγγένεια αίματος (Γεωργοπαπαδάκος, 2000).

Από την άλλη για παράδειγμα,

ένας σύγχρονος ορισμός για την οικογένεια είναι ο εξής:

«... δύο ή περισσότερα άτομα μαζί, τα οποία εξαρτώνται το ένα από το άλλο για φυσική, συναισθηματική ή/και υλική οικονομική υποστήριξη. Τα δε μέλη της οικογένειας αυτοπροσδιορίζονται...» (Hanson & Boyd, 1996).

Ένας άλλος δε ορισμός που χρησιμοποιείται λέει ότι - Οικογένεια είναι:

«...η συνάθροιση ατόμων ως κοινωνική μονάδα ή σύνθεση μελών που είναι συνδεδεμένα εξ' αίματος, συναισθηματικά ή με νόμιμες σχέσεις...» (ICN, 2002:5).

Ως σύγχρονες μορφές οικογένειας μπορεί να είναι:

- ένα ζευγάρι χωρίς παιδιά
- ανύπαντρος γονέας
- διαζευγμένος γονέας
- ξαναπαντρεμένοι γονείς
- ομοφυλοφιλικό ζεύγος
- υιοθετημένα παιδιά

Η υγεία της οικογένειας για την προαγωγή της υγείας ατόμων και κοινωνιών είναι ουσιαστική. Μέσα στα πλαίσια των σύγχρονων κατευθύνσεων στην πολιτική υγεία προς την Π.Φ.Υ., ολιστική φροντίδα υγείας και προαγωγή της υγείας ολόκληρης της κοινότητας, με έμφαση στην πρόληψη, καταδεικνύεται η σπουδαιότητα της υγείας της οικογένειας και αναδεικνύεται ο ρόλος του κλάδου της Οικογενειακής Νοσηλευτικής ως σύγχρονης και απαραίτητης επιστήμης (Αναγνωστοπούλου & Λάμπρου, 2000).

Οικογενειακή Νοσηλευτική

Η Οικογενειακή Νοσηλευτική αποτελεί κλάδο Νοσηλευτικής Επιστήμης με ισχυρό θεωρητικό υπόβαθρο, βασισμένο στις Νοσηλευτικές θεωρίες που έχουν διατυπωθεί για την οικογένεια. Στο εφαρμοσμένο μέρος έχουν αναπτυχθεί κατευθυντήριες γραμμές και πρωτόκολλα, από τους Οικογενειακούς Νοσηλευτές για διευκόλυνση της εργασίας τους, έχοντας ως πεδίο εφαρμογής την κοινότητα (Αναγνωστοπούλου & Λάμπρου, 2000:52).

Οικογενειακός Νοσηλευτής/τρια

- Βοηθάει το άτομο και την οικογένεια να αντεπεξέλθουν από ασθένεια ή χρόνια αναπηρία ή σε στιγμές άγχους περνώντας αρκετές ώρες στο σπίτι του πελάτη/τισσας και της οικογένειάς του/της.
- Ο/η Νοσηλευτής/τρια παρέχει συμβουλές

- βουλές για παράγοντες κινδύνου στην υγεία και διδάσκει το άτομο και την οικογένεια υγιέστερους τρόπους ζωής.
- Με σωστή και έγκαιρη εντόπιση μίας ανεπιθύμητης κατάστασης ο/η Νοσηλεύτριάς/τρια μπορεί να διαβεβαιώσει ότι προβλήματα υγείας στην οικογένεια μπορούν να προληφθούν ή να αντιμετωπιστούν στα αρχικά στάδια.
- Με την γνώση που έχει για την δημόσια υγεία και τις κοινωνικές πτυχές και σε συνεργασία με άλλους εταίρους, μπορεί να αναγνωρίσει επιπτώσεις κοινωνικο-οικονομικών παραγόντων στην οικογενειακή υγεία και να τις αντιμετωπίσει με αποτελεσματικό τρόπο.
- Διευκολύνει την γρήγορη εξαγωγή του ατόμου από το νοσηλεύτήριο με την νοσηλευτική φροντίδα στο σπίτι και δρα ως συνδετικός κρίκος μεταξύ οικογένειας, οικογενειακού γιατρού και υπηρεσίας για την οικογένεια (W.H.O., 1999:2-3).

Ο/η νοσηλεύτριάς/τρια και η οικογένεια συνεργάζονται προκειμένου να διασφαλίσουν ότι κάθε μέλος της οικογένειας προσαρμόζεται με επιτυχία και αποτελεσματικότητα στην υγεία αλλά και στην ασθένεια, επιτυγχάνοντας έτσι την αρμονική λειτουργία της οικογένειας (Αναγνωστοπούλου & Λάμπρου, 2000).

Σύμφωνα με το Διεθνές Συμβούλιο Νοσηλευτών (I.C.N., 2002:10) ο/η Οικογενειακός/ή Νοσηλεύτριάς/τρια έχει πολλαπλούς ρόλους και δεξιότητες, ονομάζοντάς τους, τα Εννέα-αστέρια του/της Οικογενειακού/ής Νοσηλεύτριάς/τριας.

Εννέα-αστέρια του/της Οικογενειακής Νοσηλεύτριάς (The Nine-Star Family Nurse)

- * Προαγωγός Υγείας
- * Φροντιστής και Καθοδηγητής
- * Συνήγορος Οικογένειας
- * Επιδημιολόγος και Νοσηλεύτριάς αναγνώρισης νέων περιστατικών

- * Ερευνητής
- * Μάνατζερ και Συντονιστής
- * Σύμβουλος
- * Ειδικός
- * Περιβαλλοντικός διευκολυντής

Ο Οικογενειακός/η Νοσηλεύτριάς/τρια μέσα από τους ρόλους αυτούς αναγνωρίζει κινδύνους υγείας, προβλήματα υγείας ή ανάγκες και οργανώνει την κάθε περίπτωση ατομικά ή και σε συνεργασία με άλλους επαγγελματίες ή κοινοτικές ομάδες.

Συνοπτικά, μέσα από την Οικογενειακή Νοσηλευτική

- * Προάγεται η υγεία
- * Προλαμβάνεται και εντοπίζεται η ασθένεια
- * Παρέχεται φροντίδα στα μέλη της οικογένειας στο σπίτι
- * Υπάρχει λιγότερο κόστος νοσηλευτικής φροντίδας.

Είναι φανερό δε ότι οι Νοσηλεύτρες φροντίζουν την οικογένεια και στα τρία επίπεδα πρόληψης-πρωτοβάθμιο, δευτεροβάθμιο και τριτοβάθμιο.

Έρευνες στην Αμερική σημειώνουν ότι οι Μαιές παρέχουν τέτοια φροντίδα ώστε συνδράμουν στην σύντομη παραμονή στα νοσηλεύτριά και σε λιγότερους πρόωρους τοκετούς. Γι' αυτόν ακριβώς το λόγο πολλές μητέρες επιλέγουν να γεννήσουν τα παιδιά τους στο σπίτι από εγγεγραμμένες Μαιές.

Εκφραζόμενη με πολύ συγκινητικά λόγια για το γεγονός, μία τέτοια μητέρα μετά την γέννηση του δεύτερου παιδιού της στο σπίτι σημείωσε ότι:

«Ήταν η πιο συγκινητική εμπειρία που είχε ζήσει η οικογένεια μου, ο σύζυγος μου, η κόρη μου και εγώ, φέρνοντας στο κόσμο τον γιο μας μέσα στο σπίτι μας. Αυτό έδωσε περισσότερο την οικογένειά μας»

Το να φροντίζεις για τον άνθρωπο και ειδικότερα για όλη την οικογένεια είναι επιβράβευση. Οι Νοσηλεύτρες είναι η κύρια πηγή στην φροντίδα της οικογένειας. Εκφράζοντας με μεγάλο ενθουσιασμό για τον νέο αυτό τους ρόλο, μία Οικογενειακή Νοσηλεύτρια δήλωσε σχετικά:

«Εργάστηκα πάνω από μία δεκαετία σε παιδιατρικά τμήματα, θεωρώντας ότι ήταν ίσως ο τομέας που μου έδινε την ευκαιρία να είμαι πάντα σε επαφή με όλη την οικογένεια του πελάτη. Τώρα, μετά από χρόνια εργασίας με οικογένειες στην κοινότητα, η συναισθηματική και εργασιακή μου ικανοποίηση βρίσκονται στο μέγιστο βαθμό. Δεν είναι κάθε μέρα που σου δίνεται η ευκαιρία να μοιραστείς στιγμές γέννησης ή αναγέννησης μίας οικογένειας. Η παρουσία του Νοσηλευτή είναι αισθητή, υπαρκτή, σημαντική και ουσιαστική, για το άτομο και την οικογένεια που φροντίζεις. Η δική τους αναγέννηση είναι και η δική σου. Τα συναισθήματα απερίγραπταπέραντη γαλήνη».

Είναι φανερό ότι Οικογενειακή Νοσηλευτική αποτελεί μία συνεχή διεργασία φροντίδας καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής όπως, προαγωγή υγείας, πρόληψη ασθένειας, φροντίδα, θεραπεία, αποκατάσταση. Αυτή η συνεχής διεργασία φροντίδας αντιπροσωπεύει την νοσηλευτική ικανότητα και δυνατότητα βελτίωσης της υγείας της οικογένειας.

Η Κυπριακή πραγματικότητα

Μερικά από αυτά που έχουν αναφερθεί επηρεάζουν και την Κυπριακή κουλτούρα της υγείας.

Στην σύγχρονη Κυπριακή κοινωνία με την ευμάρεια, τον εξευρωπαϊσμό και φιλελευθερισμό της, η μορφή της οικογένειας δεν έχει μείνει ανεπηρέαστη. Δυστυχώς, τα στοιχεία που διαθέτει η Κυπριακή πολιτεία είναι λίγα για να τεκμηριώσουν την έκταση της αλλαγής της μορφής της οικογένειας με τα συνεπακόλουθα τους.

Από την απογραφή του πληθυσμού το 1992 (τα στοιχεία της πιο πρόσφατης απογραφής του 2001 δεν έχουν ακόμη δημοσιευθεί), σύμφωνα με την Στατιστική Υπηρεσία.

Από 185.459 νοικοκυριά όσον αφορά τις μονογονεϊκές οικογένειες -

6.846 ήταν άγαμες μητέρες με 1 ή περισσότερα παιδιά

937 ήταν άγαμοι πατέρες με 1 ή περισσότερα παιδιά.

Επίσης, από πληθυσμό 602.025

4.889 ήταν διαζευγμένοι και

2.556 ήταν σε διάσταση.

Σημειώνεται ότι εάν ένας μονογονιός ή διαζευγμένος διέμενε με τους γονείς του, δεν καταγραφόταν ως ξεχωριστή οικογένεια. Συνεπώς, οι πραγματικοί αριθμοί είναι πολύ διαφορετικοί. Αρκεί να αναφερθεί ότι μέχρι το 1998 ο αριθμός των διαζυγίων έχει τριπλασιαστεί.

Καθημερινά, τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης παρουσιάζουν σοβαρά θέματα Δημόσιας Υγείας υποδηλώνοντας την κρισιμότητα που περνά η Κυπριακή Οικογένεια.

- Οικογενειακή βία
- Κατάχρηση εξαρτησιογόνων ουσιών
- Ανεπιθύμητες εγκυμοσύνες
- Διαζύγια.

Σε αυτά αναφέρθηκαν και πάμπολες φορές οι Υπουργοί Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Υγείας και Παιδείας.

Στην Κύπρο του 2002, την «σχεδόν» ευρωπαϊκή, δεν υπάρχει κανένα υλοποιημένο πρόγραμμα για νοσηλευτική φροντίδα της οικογένειας στο σπίτι. Η Κοινωνική Νοσηλευτική είναι στα πρώτα της βήματα. Θα ήταν άδικο όμως να μη γίνει αναφορά στο σημαντικό έργο που διεκπεραιώνουν καθημερινά οι συνάδελφοι της Ψυχικής Υγείας στην κοινότητα ή τις Επισκέπτριες Υγείας που κατά κύριο λόγο ασχολούνται με τα παιδιά στο σχολείο ή και η κατ' οίκον νοσηλεία που υπάρχει στον ιδιωτικό τομέα. Αυτά όμως είναι τα πρώτα μικρά λιθαράκια, που είναι αναγκαία για το κτίσιμο και την δημιουργία της Οικογενειακής Νοσηλευτικής, στα πλαίσια της προσφοράς και φροντίδας στη κοινότητα.

Είναι επιτέλους καιρός οι μεν Νοσηλευτές να επιδείξουν πιο ουσιαστική όχι μόνον επαγγελματική δεξιότητα, αλλά και ικανότητα πολιτικού λόγου και οι δε πολιτικοί να εμβραθύνουν στο λόγο και στα έργα των Νοσηλευτών, να αναγνωρίσουν την ανάγκη προσφοράς προς τη Κυπριακή οικογένεια αλλά και της δημιουργίας και κυρίως, της εφαρμογής της Κοινωνικής και κατ' επέκταση της Οικογενειακής Νοσηλευτικής.

Είναι γεγονός ότι υπάρχουν σοβαροί,

αλλά όχι αξεπέραστοι περιορισμοί στην εφαρμογή της οικογενειακής Νοσηλευτικής. **Μερικοί από αυτούς είναι:**

- Η Ιατροκεντρική Σκέψη και Αντίληψη ισχυρίζεται ότι η διάγνωση (ιατρική, νοσηλευτική) ασχολείται κυρίως με την νόσο του ατόμου παρά με την πρόληψη ή την οικογένεια.

- Η Εκπαίδευση των Νοσηλευτών/τριών επικεντρώνεται κυρίως στο άτομο. Η οικογενειακή Νοσηλευτική αποτελούσε απλώς «κοινή λογική» και όχι νοσηλευτική εξειδίκευση. Η ευρεία γνώση και προσωπική ανάπτυξη των Νοσηλευτών ήταν περιορισμένη ιδιαίτερα, η διαπολιτισμική Νοσηλευτική προσέγγιση έχει αμυδρή παρουσία.

- Στο σύστημα Υγείας παρατηρείται έλλειψη υποδομής για παροχή φροντίδας στην οικογένεια (θεωρητικά και πρακτικά). Οι ώρες τις οποίες παρέχονται από το σύστημα υγείας υπηρεσίες για την οικογένεια είναι πρωινές ώρες που κυρίως τα μέλη της οικογένειας απουσιάζουν από το σπίτι. Επίσης υπάρχει απουσία νομικού πλαισίου για την Κοινωνική Νοσηλευτική και μερικές φορές υπάρχει δυσκολία πρόσβασης στις διάφορες υπηρεσίες.

- Το Πολιτειακό και Νομικό Σύστημα παρουσιάζει ελλείψεις σε διάφορες νομοθεσίες που έχουν άμεση ή έμμεση σχέση με την οικογένεια π.χ. ο Περί γάμου νόμος, ο οποίος συζητείται το τελευταίο καιρό στην βουλή.

Σύμφωνα με τον ημερήσιο τύπο γίνονται σκέψεις για απαγόρευση σύναψης γάμου σε άτομα που δεν έχουν δική τους βούληση για να πάρουν μία σημαντική απόφαση όπως ναρκωμανείς, ανάπηροι, αλκοολικοί (Φιλελεύθερος 20/4/02:4). Παρόλο που το θέμα είναι υπό συζήτηση εύλογα μπορεί να διερωτηθεί κάποιος, εάν όντως η πολιτεία μπορεί να στερήσει στον οποιονδήποτε το δικαίωμα σύναψης γάμου.

Ακόμη, τί γίνεται με τους ανύπαντρους γονείς οι οποίοι συγκατοικούν και δεν θεωρούνται νομικά σαν οικογένεια.

Γενικά, θα μπορούσε να λεχθεί ότι η οικογενειακή πολιτική σε εθνικό επίπεδο χρήζει βελτίωσης.

Σε αυτό το σημείο θα ήταν παράλειψη

να μην γίνει αναφορά στην Εθνική Επιτροπή Οικογένειας που λειτουργεί τα τελευταία χρόνια στα πλαίσια του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Ο ρόλος της περιορίζεται σε παρατηρητή και εισηγητή και υποβάλλει τις εισηγήσεις στο Υπουργικό Συμβούλιο.

Μερικές από τις πιο πρόσφατες εισηγήσεις (2000) που έγιναν είναι:

- Διαφώτιση γονέων σε θέματα αγωγής υγείας σε σχέση με την οικογένεια όπως εγκυμοσύνη, αγωγή για μέλλοντες πατέρες και γονεϊκός ρόλος

- Ενίσχυση Κέντρων Πληροφόρησης (π.χ. Κέντρο Μητρότητας και Παιδιού)

- Αύξηση κατ' οίκον φροντίδας (φροντιστές)

- Αύξηση κατ' οίκον νοσηλείας

Οι Νοσηλευτές λοιπόν πρέπει να είναι παρόντες. Υπάρχει όμως κάποιος προβληματισμός για τον διαχωρισμό της κατ' οίκον φροντίδας και νοσηλείας τον οποίο δεν είναι του παρόντος να αναπτυχθεί αλλά τίθεται ως τροφή προς σκέψη.

Τέλος, σύμφωνα με το Διεθνές Συμβούλιο Νοσηλευτών (I.C.N. 2002:35) μία υπηρεσία με φιλική πολιτική προς την οικογένεια χαρακτηρίζεται από:

- Προσβατότητα
- Προσιτότητα ωραρίου υπηρεσιών
- Διαπολιτισμική προσέγγιση
- Εμπιστευτικότητα και Ιδιωτικότητα

Συνεταιριστικότητα με άλλους οργανισμούς/υπηρεσίες (παρέχοντας παραπομπές από την πρωτοβάθμια φροντίδα όπου και όποτε κριθεί απαραίτητο) και

Υποστηρικτικό σύστημα για άτομα που φροντίζουν άτομα της οικογένειας.

Η Οικογενειακή Νοσηλευτική αποτελεί ένα εξελισσόμενο τομέα της Νοσηλευτικής Επιστήμης.

Η Νοσηλευτική έρευνα μέχρι στιγμής έχει εστιαστεί στα άτομα και στην φροντίδα της υγείας τους. Πρόσφατα, τον ενδιαφέρον της Νοσηλευτικής έχει στραφεί προς την συσχέτιση και σύνδεση της

δυναμικής της οικογένειας, της υγείας και της ασθένειας. Χρειάζεται ωστόσο να διεξαχθεί ειδικότερα από τους Κοινοτικούς Νοσηλευτές περαιτέρω έρευνα εστιασμένη στην οικογένεια (Αναγνωστοπούλου & Λάμπρου, 2000).

Οι Νοσηλευτές χρειάζεται να γίνουν πιο δραστήριοι πολιτικά, ώστε να δώσουν πληροφορίες και μαρτυρίες που να επιφέρουν την αναγκαία και απαραίτητη αλλαγή στο σύστημα παροχής της υγείας, η οποία ευνοεί την οικογένεια.

Οι Νοσηλευτές μπορεί να διαδραματίσουν ουσιαστικό ρόλο στην διαμόρφωση πολιτικής με συλλογική προσπάθεια (μέσω του επαγγελματικού συνδέσμου) ή ακόμη και ατομική.

Συμπερασματικά

Η φροντίδα της οικογένειας είναι μία ενδιαφέρουσα πρόκληση με βαθιά επιβράβευση στον τομέα της Νοσηλευτικής.

Οι Νοσηλευτές είναι οι πρωτοπόροι, οι πρωταγωνιστές, αλλά και συναγωνιστές στην φροντίδα της οικογένειας.

Ο πολύπλευρος ρόλος και η στενή επαφή με τον κόσμο κάνει τους Νοσηλευτές απαραίτητη πηγή για την υγεία της οικογένειας.

Κάθε οικογένεια είναι καλό να έχει πρόσβαση σε ένα Νοσηλευτή, στον οποίο μπορεί να αποταθεί για θέματα υγείας και ασθένειας.

Φροντίδα λοιπόν, για την οικογένεια. Οι Νοσηλευτές είναι εκεί για σένα, για τον καθένα, πάντοτε.

Η μέγιστη δυνατότητα του Νοσηλευτικού δυναμικού πρέπει να κινητοποιηθεί ώστε να δημιουργήσει υγιείς οικογένειες σε έναν υγιή κόσμο.

Βιβλιογραφία

- Αναγνωστοπούλου Α. & Λάμπρου Π., (2000). Οικογενειακή Νοσηλευτική. Νοσηλευτική. Νο. 1:51-61
- Γεωργοπαπαδάκος Α., (2000). Ερμηνευτικό λεξικό της νεοελληνικής γλώσσας. Αθήνα: Μαλλιάρης-Παιδεία.
- Εθνική Επιτροπή Οικογένειας, (2000). Πορίσματα εργαστηρίου - Η οικογένεια στην Κύπρο σήμερα. Λευκωσία.*
- Hanson S.M.H. & Boyd S., (1996). Family health care nursing: Theory, practice and research. Philadelphia: F.A. Davis.*
- International Council of Nurses, (2002). Nurses always there for you: Caring for families. Information and Action Tool Kit. Geneva: I.C.N.*
- Macklin E.D., (1988). Nontraditional family forms, in Sussman M.B., Steinmetz S.K. (eds). Handbook of marriage and the family. New York: Oxford University Press.
- Στατιστική Υπηρεσία, (1993). Απογραφή Πληθυσμού 1992. Λευκωσία.*
- W.H.O., (1999). The family health nurse: Preparation for practice. Context, conceptual framework and definite curriculum (draft). Copenhagen, Regional Office for Europe: Euro Nur Programme Publication.*
- Φιλελεύθερος, (2002). Περιορίζεται το δικαίωμα γάμου. Σάββατο, 20 Απριλίου 2002:4.
- Βιβλιογραφία
- Fawcett-Henesy A., (1999). The family nurse-a new nurse on the horizon. The 7th meeting of Government Chief Nurses of the WHO European region. Helsinki 27-28 May
- Niska K.J.,(1999). Family nursing interventions. Mexican American early family formation. Nursing Science Quarterly. Vol. 12, No. 4: 335-340.